

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM
Allmänna avdelningen

DOM
2012-10-23
Meddelad i
Stockholm

Mål nr
19035-12
Enhet 16

SÖKANDE

Temporent Aktiebolag, 556164-1118
Box 914
194 29 Upplands Väsby

Ombud: Advokat Natalie Svensson
Jur.kand. Annika Andersson
Advokatfirman Lindahl KB
Studentgatan 6
211 38 Malmö

MOTPART

Täby kommun
183 80 Täby

Ombud: Advokat John Hane
Foyen Advokatfirma i Sverige KB
Box 7229
103 89 Stockholm

SAKEN

Överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling – LOU

DOMSLUT

Förvaltningsrätten avslår ansökan.

KONKURRENSVERKET	
2012-10-23	
Avd	
Dnr	
Doss	Aktbil

Dok.Id 283944

Postadress
115 76 Stockholm

Besöksadress
Tegeluddsvägen 1

Telefon
08-561 680 00

E-post:
forvaltningsrattenistockholm@dom.se

Telefax
08-561 680 01

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00-15:00

BAKGRUND

Täby kommun genomför en förenklad upphandling för en utförandeentreprenad som avser etablering, hyra och avetablering av paviljong för tillfällig evakuering av skolverksamhet under om- och nybyggnad under perioden den 3 december 2012 t.o.m. den 30 juni 2014, projektnummer 22327. Ersättningsformen är fast pris utan indexreglering och det anbud som uppfyller ställda krav och har lägst pris kommer att antas. Tre anbuds lämnades. I tilldelningsbeslut den 3 september 2012 meddelades att en annan entreprenör än Temporent Aktiebolag (Temporent) antagits.

YRKANDEN M.M.

Temporent ansöker om överprövning och yrkar att förvaltningsrätten förordnar att upphandlingen ska avslutas först efter att rättelse har skett. Rättelsen ska bestå i att anbuden från Expandia Moduluthyrning AB (Expandia) och Cramo Instant AB (Cramo) förkastas samt att ny utvärdering sker, där Temporents anbud får lägsta pris och därför ska tilldelas kontraktet.

Täby kommun hemställer i första hand att ansökan lämnas utan bifall och medger i andra hand, efter förvaltningsrättens prövning i sak av bestridandegrunderna, att ny utvärdering ska ske där anbud från Expandia och Cramo förkastas.

Temporent anför följande. Anbuden från Expandia respektive Cramo har innehållit inte uppfyllda ska-krav och otillåtna reservationer och anbuden skulle därför rätteligen ha förkastats. Genom att inte förkasta anbud har kommunen handlat i strid med likabehandlingsprincipen i 1 kap. 9 § LOU. Kommunens förfarande har medfört skada eller i vart fall risk för skada för Temporent.

Av den ritning som finns bifogad Expandias anbud framgår att RWC, handikapptolett, offereras enbart på det nedre planet. Expandia frångår därmed anbudet i denna del och anbudet innehåller en reservation som inte är prissatt, i strid med kravet i AFB.31 sjätte stycket. Självfallet ska samtliga uppgifter i ett anbud beaktas. Kommunen har ingen valfrihet att bortse från vissa uppgifter i anbudet och om motstridiga uppgifter framkommer har upphandlande myndighet möjlighet att begära förtydligande. I Expandias anbud framgår att två av referenserna avser år 2004 och 2002, dvs. uppdrag som utförts för åtta respektive tio år sedan. Anbudet kan förstås så att etablering skett under 2002 respektive 2004 och att därefter ett hyresförhållande föreligger. Detta kan inte anses utgöra *liknande uppdrag*. Uppdragen som ska styrkas av referenserna är för gamla och Expandia har inte uppfyllt skall-kravet i denna del. Kommunen skulle ha förkastat anbudet alternativt begärt en förklaring av Expandia. Expandias anbud uppfyller inte ställda skall-krav och skulle rätteligen ha förkastats.

Förfrågningsunderlaget innehåller inte några villkor avseende hyrestiden. Cramo har gett in egna standarvillkor avseende hyrestiden i sitt anbud. Kommunen har inte uppfattat ingivna hyresvillkor som en reservation. Genom att utvärdera Cramos anbud som avviker från krav och villkor har kommunen i strid med likabehandlingsprincipen frångått förfrågningsunderlaget i denna del. Martin Lundbergh har undertecknat anbudet. Enligt registreringsbevis har inte Martin Lundbergh firmateckningsrätt. Cramo har således inte uppfyllt ställt krav och anbudet skulle ha förkastats. Förfrågningsunderlaget hänvisar direkt till detaljföreskrifter i Boverkets byggregler avseende utbildningslokaler. Av Cramos ritningar, bilaga 3 till deras anbud, framgår att gångavståndet till närmaste utrymningsväg inte uppfyller kraven enligt Boverkets byggregler; det bör normalt inte överstiga 30 meter. Ritningen som är en skalenligt detaljerad anbudshandling måste anses syfta till att åskådliggöra offererade moduler i förhållande till för-

frågningsunderlaget. Med tillämpning av gällande beräkningsregler framgår nämligen att gångavståndet till närmaste utrymningsväg, enligt Temporents beräkning, är 42,5 meter istället för 30 meter. Den typ av moduler som upphandlas är färdigbyggda. En ombyggnad av modulerna innebär betydande kostnader som avspeglar sig i anbudssumman. Att anbudet innehåller anpassningar till gällande krav är väsentligt för att en jämförelse mellan anbuden ska kunna göras. Cramo har inte uppfyllt kravet och anbudet skulle ha förkastats.

Om Täby kommun hade agerat i enlighet med LOU skulle bolagets anbud ha antagits.

Täby kommun anför bland annat följande. Temporent hänvisar till den sista sidan i Expandias anbud och en ritning som kommunen i och för sig aldrig efterfrågat med sin förfrågan och som bilagts som en av åtskilliga bilagor till Expandias anbud. Kommunen har inte uppfattat annat än att Expandia med sitt anbud bekräftat att man uppfyller samtliga de krav som ställts i förfrågan. Någon text i vilket man reserverar sig mot någon del av förfrågningsunderlaget inklusive dess krav på RWC har inte framförts. Eftersom någon ritning inte efterfrågats har kommunen inom ramen för sin utvärdering heller inte betraktat ritningen som uttryck för någon inskränkning i Expandias anbud utan mer som en informationshandling ovidkommande för upphandlingen. I den mån ritningen innehållit någon avvikelse från kommunens krav som kommunen numera kan se och vitsordar att den innehåller ändrar det inte faktum att Expandia förbundit sig att till den anbudssumma som framgår av anbudet uppföra och hyra ut paviljongerna i det utförande som fastställts bl.a. i lokalprogrammet. Genom att Expandia påtecknat anbudet har man också civilrättsligt förpliktat sig till att uppfylla samtliga myndighetskrav som kan utläsas urförfrågningsunderlag, däribland Boverkets byggregler. När det gäller Expandias angivna tidigare uppdrag har kommunen uppfattat av det streck som infogats i anbudet efter

tidsangivelsen visar att det är fråga om pågående ramavtal. Kommunen har sedan överprövning initierats ställt den frågan till Expandia och fått sin uppfattning bekräftad. Fråga är som kommunen förstått om paviljonger som levererats varje år från angivna årtal med en omfattning mellan tre och tolv objekt per år och referens. Kommunen har inte sett något behov av att förtydliga den uppgiften inför sin anbudsutvärdering, vilket i efterhand också kan konstateras var en riktig bedömning. Något skäl för att förkasta Expandias anbud på denna grund har inte förelegat.

Det är fråga om en entreprenadupphandling med kompletta administrativa föreskrifter upprättade i enlighet med AMA AF 07 och i anslutning till ABT 06. Kommunen har därmed gjort en uttömmande reglering av de villkor som gäller för hyresförhållandet. Kommunen har därmed inte sett behov av att reglera hyresförhållandet ytterligare med att upprätta några särskilda hyresvillkor och foga dessa till kontraktshandlingarna. Det är i och för sig riktigt att Cramo bilagt sina standardhyresvillkor som en av kommunen icke efterfrågad bilaga till anbudet. Kommunen har lika lite som med Expandias icke efterfrågade ritning uppfattat dessa villkor som någon reservation eller något som Cramo krävt skulle accepteras av kommunen som ett villkor för deras anbud. Det är fråga om Cramos standardvillkor som synes ha bifogats mer av förbiseende och som kommunen inte uppfattat som någon reservation riktad mot förfrågningsunderlaget.

Med behörig företrädare har kommunen inte avsett behörig firmatecknare utan person behörig att å firmatecknares vägnar påteckna och ge in anbudet. Kommunen har inte haft anledning att ifrågasätta att Martin Lundbergh haft sådan behörighet.

Några detaljföreskrifter om hur myndighetskrav såsom för brand skall uppfyllas har inte tagits med i lokalprogrammet. Det är heller inte vanligt att så sker i ett sådant. Fråga är om en totalentreprenad vilket innebär att entre-

prenören ska ta fram färdiga tekniska lösningar som krävs för att uppfylla de funktionskrav kommunen ställt bl.a. i lokalprogrammet, genom egen projektering. Vad Temporent invänt mot är typiskt sett frågor som löses under den fortsatta detaljprojekteringen. I ljuset av det har kommunen saknat all anledning att betrakta den ritning som Cramo fogat till anbudet som en färdig teknisk lösning i strid med uppställda funktionskrav.

DOMSKÄL

Expandias anbud

Täby kommun har i lokalprogram för paviljong 2 under rubriken Teknisk specifikation angett ett antal ska-krav när det gäller bl.a. utförande med hänvisning till Boverkets byggregler. I anvisningar till Svarsformulär & kravspecifikation anges bl.a. att i dokumentet efterfrågas den information och de bevis som krävs för bedömning av om krav uppfylls. Vidare anges att om utrymmet inte räcker till ska notering anges med hänvisning till om var det kompletterande svaret kan hittas i anbudet. I förfrågningsunderlaget anges att förbehåll och reservationer ska vara prissatta och att anbud i annat fall kommer att förkastas.

Täby kommun har inte efterfrågat ritningar över moduler. I Expandias Svarsformulär & kravspecifikation, som Temporent gett in och återoppar, finns ingen notering med hänvisning som utgör komplettering till svar i bilagan. Den aktuella bilagan är visserligen rubricerad Anbudshandling men har inte efterfrågats av Täby kommun för uppfyllande av ställt krav. Temporent har inte visat att Expandias anbud skulle ha förkastats på grund av en otillåten reservation.

När det gäller de referenser som anbudsgivaren ska ange och som ska ha erfarenhet av liknande uppdrag specificeras detta till att uppdragen ska vara utförda och färdigställda den senaste femårsperioden. Referensupp-

tagning sker genom att kommunen ringer angivna referenspersoner. Expandia har angett tre referensobjekt och för två angett att det är fråga om ramavtal avseende inhyrning av paviljonger och avseende den tredje att det är fråga om hyra av paviljonger. Täby kommun har inte angett att kommunen *kommer* att ringa referenserna och har uppenbarligen inte ringt före utvärdering. Det får anses rimligt att utifrån branschkunskap anta att det rör sig om ett från 2004 pågående ramavtal och att det i sig innebär att paviljonger etablerats, hyrts ut och avetablerats under årens lopp och också rimligt att godta uppgiften om hyra av paviljonger sedan 2002 som liknande uppdrag. Ställt kravet är uppfyllt genom att Expandia besvarat frågan om kravet är uppfyllt med ”ja”.

Cramos anbud

Täby kommun anger i förfrågningsunderlaget att anbud till vilka egna standardvillkor är fogade och som står i avvikelser till krav och villkor i underlaget innebär att anbudet kommer att förkastas. Cramo har till anbudet bifogat 12 bilagor där Svarsformulär & kravspecifikation utgör en bilaga och Allmänna hyresvillkor, Cramo Instant 2008-12-04 en annan. I anbudet bekräftas de i förfrågningsunderlaget angivna förutsättningarna avseende hyrestid och hyresvillkor och efterfrågade uppgifter i bilagan Svarsformulär & kravspecifikation är ifyllda. Cramo har inte när det gäller hyresvillkor i anbudet hänvisat till egna standardvillkor men under rubriken Leveransvillkor bl.a. angett ”I övrigt enligt bifogade Allmänna hyresvillkor, Cramo Instant 2008-12-04.” Det kan då noteras att Cramo i sitt anbud avseende leveranstid angett att den sker i enlighet med förfrågan och att det under punkt 6.2 Leveransförmåga/reservkapacitet i Svarsformulär & kravspecifikation efterfrågas en redovisning av hur leveranssäkerhet kommer att hanteras. Temporent påstår att Cramos ingivna egna standardvillkor står i strid med hyresvillkor i förfrågningsunderlaget. Cramo har till sitt anbud bifogat ett antal bilagor, däribland standardvillkor, som med undantag av Svarsformulär & kravspecifikation inte efterfrågats av Täby kommun.

Temporent har inte visat att ingivna standardvillkor avviker från hyresvillkor, eller andra krav eller villkor, i förfrågningsunderlaget.

När det gäller kravet att anbudet ska vara undertecknat av behörig företrädare har Temporent inte genom sin argumentation visat att Cramos anbud rättligen skulle ha förkastats.

Bilaga 3 till Cramos anbud är en av Täby kommun inte efterfrågad ritning som av Cramo markerats som Anbudshandling. I Cramos Svaresformulär & kravspecifikation, som Temporent gett in och återoppar, finns ingen notering med hänvisning till bilaga som utgör komplettering till svar. I förfrågningsunderlaget anges bl.a. att brandskydd ska uppfylla kraven enligt Boverkets byggregler avseende utbildningslokaler, att paviljongen ska byggas i två våningar enligt handlingarna (AFC.1) och att endast handling märkt "Bygghandling" ska ligga till grund för entreprenadens utförande (AFC.241). Kommunen har inte begärt att anbudsgivare ska visa att ställda krav på utförande är uppfyllda, eller snarare, kommer att uppfyllas under hyrestiden. Cramo har i Svaresformulär & kravspecifikation angett att samtliga ställda krav är uppfyllda och inte hänvisat till någon form av komplettering. Att Cramo genom att bilagera den aktuella ritningen har lämnat en motstridig uppgift som har krävt ett förtydligande eller ger uttryck för att bolaget inte accepterar, eller uppfyller, de krav på brandskydd som ställs kan rimligen inte anses vara fallet. Kommunen har därmed inte genom att ta upp Cramos anbud till utvärdering agerat i strid med bestämmelserna i LOU.

Förvaltningsrätten finner sammantaget att det utifrån Temporent AB:s argumentation i målet inte är visat att Täby kommun vid den aktuella upphandlingen brutit mot bestämmelserna i LOU. Ansökan ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3109/1A LOU).

Maria Dahlberg

Rådman

Föredragande har varit Kerstin Sandin.

SVERIGES DOMSTOLAR

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Stockholm. **Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.**

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagandet för offentligpart räknas emellertid från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att prövningstillstånd meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas, anledning förekommer till ändring i det slut var till förvaltningsrätten kommit eller det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. den klagandes namn, personnummer, yrke, postadress och telefonnummer. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till kammarrätten,

2. det beslut som överklagas med uppgift
3. om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
4. de skäl som klaganden anger till stöd för begäran om prövningstillstånd,
5. den ändring av förvaltningsrättens beslut som klaganden vill få till stånd,
6. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans ombud. Adressen till förvaltningsrätten framgår av beslutet. Om klaganden anlitar ombud ska denne sända in fullmakt i original samt uppgive sitt namn, adress och telefonnummer.

Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska Ni utan dröjsmål anmäla ändringen till kammarrätten.

I mål om överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling eller lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. I de flesta fall får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut. I vissa fall får avtal slutas omedelbart. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Behöver Ni fler upplysningar om hur man överklagar kan Ni vända Er till förvaltningsrätten.

DV 3109/1A LOU